

ZAŁĄCZNIK 5. KARTA PRACY (GRUPA A)

Uważnie oglądaj film. Zwróć uwagę na jedno ze środowisk ruchu sufrażystek na ziemiach polskich w XIX i na początku XX wieku. Wypełnij tabelę:

NAZWA Feministki	HASŁO
DZIAŁACZKA	ORGANIZACJA
ŚRODOWISKO DZIAŁANIA	FORMY DZIAŁALNOŚCI

ZAŁĄCZNIK 5. KARTA PRACY (GRUPA B)

Uważnie oglądaj film. Zwróć uwagę na jedno ze środowisk ruchu sufrażystek na ziemiach polskich w XIX i na początku XX wieku. Wypełnij tabelę:

NAZWA Chrześcijańskie Demokratki	HASŁO
DZIAŁACZKA	ORGANIZACJA
ŚRODOWISKO DZIAŁANIA	FORMY DZIAŁALNOŚCI

ZAŁĄCZNIK 5. KARTA PRACY (GRUPA C)

Uważnie oglądaj film. Zwróć uwagę na jedno ze środowisk ruchu sufrażystek na ziemiach polskich w XIX i na początku XX wieku. Wypełnij tabelę:

NAZWA	HASŁO
DZIAŁACZKA	ORGANIZACJA
ŚRODOWISKO DZIAŁANIA	FORMY DZIAŁALNOŚCI

Dromaderki

ZAŁĄCZNIK 6

28 listopada 1918

równouprawnienie

praw wyborczych

feministki

Kobiety walczące o, czyli przyznanie im takich samych praw jakie mieli mężczyźni, nazywano (łac. emancipatio - wyzwolenie), a w późniejszym okresie (łac. femina - kobieta). Emancypacja kobiet dotyczyła wszystkich obszarów ich życia społecznego (edukacji, podejmowania pracy, ubioru, uprawiania sportu czy samostanowienia).

sufrażystkami

W XIX wieku w krajach zachodnich kobiety zaczęły domagać się możliwości uczestniczenia w życiu politycznym i przyznania im: czynnych (prawa do głosowania i wybierania) i biernych (prawa do kandydowania i wybieralności). Kobiety walczące o prawa wyborcze nazywano (łac. suffragium - głos wyborczy).

W latach 90. XIX wieku na ziemiach polskich również zaczęły kształtować się środowiska sufrażystek. Do najważniejszych organizacji sufrażystowskich należały zrzeszone w Związku Równouprawnienia Kobiet Polskich (ZRKP), działające w Zjednoczonym Kole Ziemianek (ZKZ) oraz działaczki niepodległościowe nazywane (żołnierkami), które wchodziły w skład Organizacji Bojowej Polskiej Partii Socjalistycznej (OB PPS).

Prawa polityczne Polki uzyskały w dniu roku na mocy Dekretu Naczelnika Państwa o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego.

feministkami

Józefa Piłsudskiego

emancypantkami

chrześcijańskie demokratki

dromaderkami

ZAŁĄCZNIK 7. INSTRUKCJA OPRACOWANIA PLAKATU

1. Przygotujcie plakat

W oparciu o kartę pracy (**załącznik 5**) oraz pakiet pomocniczy (**załącznik 8**) zawierający podsumowanie działalności danego środowiska sufrażystek, grafikę, informacyjne o organizacjach, biogramy historycznych postaci oraz cytaty, przygotujcie plakat, na którym znajdzie się hasło agitacyjne, odpowiadające postulatom głoszonym przez:

Grupa A: Feministki

Grupa B: Chrześcijańskie Demokratki

Grupa C: Dromaderki

Hasło powinno oddawać charakter działalności danego środowiska kobiet.

Przyjmijcie wspólną koncepcję pracy! Dzielcie się pomysłami i zadaniami!

Pracujcie kreatywnie! Operujcie kolorystyką i symboliką! Pilnujcie czasu!

2. Instrukcja prezentacji plakatu

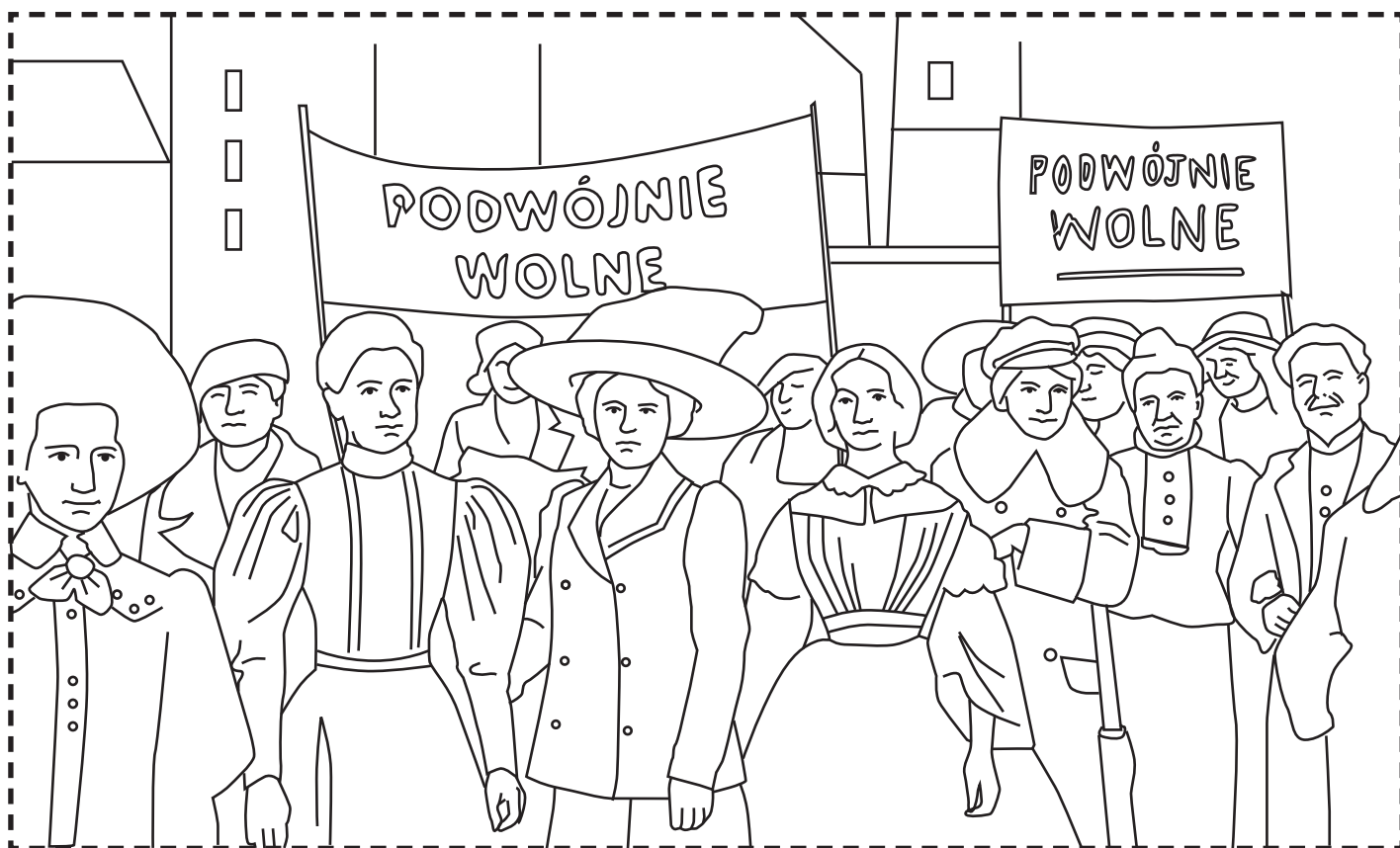
Wyeksponujcie plakat na forum uczestników zajęć. Zaprezentujcie efekt wspólnej pracy wchodząc „w rolę” historycznych postaci i wygłoście przygotowane hasło (a) agitacyjne.

Pamiętajcie o poprawności języka!

ZAŁĄCZNIK 8. PAKIET POMOCNICZY DLA UCZNIĄ (GRUPA A)

Środowisko feministyczne zrzeszone w Związku Równouprawnienia Kobiet Polskich (ZRKP)

Podsumowanie: Agitację na rzecz równych praw kobiety rozpoczęły w miastach. Na łamach czasopism prowadziły kampanię na rzecz zrównania praw kobiet i mężczyzn, ukazywały przejawy dyskryminacji na gruncie rodzinnym.

ZRKP: Związek Równouprawnienia Kobiet Polskich - założona przez Paulinę Kuczalską-Reinschmit w 1907 roku organizacja zrzeszająca kobiety zaangażowane w działania mające na celu uzyskanie powszechnego, równego prawa wyborczego dla wszystkich obywateli: bez różnicy płci, narodowości czy wyznania.

LKPW: Liga Kobiet Pogotowia Wojennego - organizacja kobieca działająca w latach 1913-1918 w Królestwie Polskim. Celem powstającej organizacji miało być niesienie pomocy moralnej i materialnej w walce zbrojnej o niepodległość Polski przeciwko Rosji.

Paulina Kuczalska-Reinschmit (1859–1921)

Była znana z działalności społecznej, wydawniczej i publicystycznej. Studiowała nauki ścisłe w Genewie i w Brukseli. Założyła Związek Równouprawnienia Kobiet Polskich. Organizowała zjazdy kobiet, kursy dla opiekunek dla dzieci i różne formy pomocy kobietom szukającym pracy. Założyła gazetę „Ster”, w którym pisała o potrzebie edukacji i pracy zawodowej kobiet.

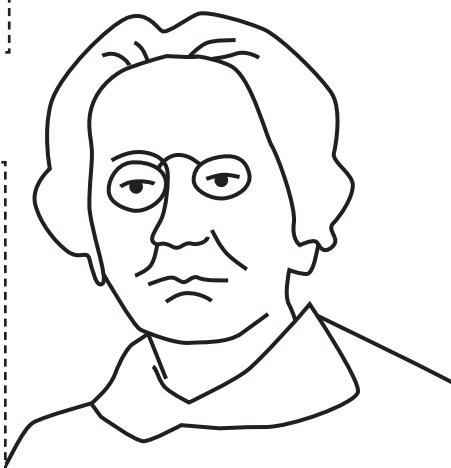
Justyna Budzińska-Tylicka (1867–1936)

Była działaczką społeczną i polityczną, a także lekarką pionierką propagowania higieny i zdrowia kobiecego. Medycynę studiowała w Paryżu. Działała na rzecz prawnej i medycznej ochrony macierzyństwa, kontroli urodzin, zwalczania alkoholizmu i biedy. Pisała do „Steru” i „Głosu kobiet”. Była członkinią Ligi Kobiet Pogotowia Wojennego.

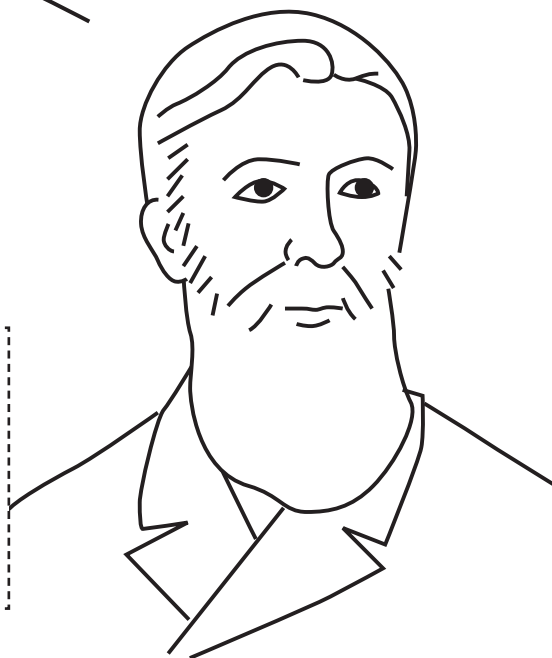
Zofia Daszyńska-Golińska (1866–1934)

Zajmowała się ekonomią i socjologią. Jako pierwsza Polska obroniła doktorat w Zurychu. Wykładała na różnych uniwersytetach i kursach studenckich. Propagowała ruch abstynencki. Założyła Towarzystwo Walki z Alkoholizmem „Trzeźwość” w Krakowie. Jako senatorka II RP działała na rzecz podniesienia poziomu zdrowia, higieny, płac i ubezpieczeń społecznych.

Maria Dulębianka (1861–1919)

Była malarką i publicystką. Kształcenie artystyczne podjęła w Wiedniu i Paryżu. Aktywnie działała na rzecz równouprawnienia kobiet. Pisała artykuły do czasopisma „Ster”, „Głos kobiet”, wygłaszała referaty na zjazdach kobiet, głosiła potrzebę edukacji dziewcząt. W 1918 r. była przewodniczącą zarządu Ligii Kobiet Pogotowia Wojennego.

Aleksander Świętochowski (1849–1938)

Był pisarzem, publicystą politycznym i działaczem społecznym, jednym z czołowych ideologów i przywódców pozytywizmu warszawskiego. Walczył o równe prawa dla kobiet. Publikował w „Przeglądzie Tygodniowym”, „Nowinach”, następnie założył tygodnik „Prawda”. Powołał szkoły rolnicze i szkoły gospodarstwa domowego dla dziewcząt wiejskich.

„Wrogowie równouprawnienia wysuwają jako argument najważniejszy rozbitcie ognisk domowych, zapędzają kobietę do kuchni i igły, każą jej pilnować męża i dzieci. Utrzymują oni, że kobiety, walczące o prawa polityczne, pragną wyjść z domów na szerokie forum i zniszczyć szczęście rodzinne. Jest to nie tylko niezgodne z prawdą, ale jej wręcz przeciwne. Niewysuwanie praw kobiet niszczy ogniska domowe, są one bowiem rozbite tam właśnie, gdzie kobiety żadnych praw nie mają.”

Władysława Weychert-Szymanowska

„Prawa wyborcze polityczne nie są celem, ani uzupełnieniem zdobywanych swobód, ale środkiem do osiągnięcia społecznego i cywilnego równouprawnienia kobiety z mężczyzną, a następnie dalszej, równoprawnej już z nim współpracy, nad tworzeniem wspólnie lepszego ustroju społecznego.”

Paulina Kuczalska-Reinschmit

„Kobiety spełniają wszystkie obowiązki, należą im się wszystkie prawa. Kobiety występują do walki o prawa polityczne, żeby mogły skutecznie bronić się przed wyzyskiem, żądają za równą pracę – równej zapłaty, żądają dla swoich dzieci opieki ze strony gminy, sejmiku i parlamentu. [...] Aby słuszne te żądania zostały spełnione, nie mogą kobiety być obywatelkami drugorzędnymi i dlatego żądają praw wyborczych.”

„Głos Kobiet” z 12 maja 1912 roku

„My, Polki, nie chcemy być biernymi widzami, lecz chcemy wziąć bezpośrednio udział w tym dziejowym momencie Zmartwychwstania Polski i otwieramy zjazd pod hasłem: uobywatelnienia kobiet w Niepodległym, Zjednoczonym Państwie Polskim.”

Justyna Budzińska-Tylicka

ZAŁĄCZNIK 8. PAKIET POMOCNICZY DLA UCZNIĄ (GRUPA B)

Chrześcijańskie demokratki działające w Zjednoczonym Kole Ziemianek (ZKZ)

Podsumowanie: Agitację na rzecz równych praw kobiety rozpoczęły na prowincji i wsiach. Krytkowały dobroczynność na rzecz zakładania kooperatyw. Organizowały na wsiach Koła Włóściańskie złożone z kobiet i dziewcząt wiejskich. Zakładały dla nich warsztaty zawodowe, gdzie młode chłopki mogły nauczyć się podstaw zawodu: gotowania, szycia, haftu czy pielęgniarstwa. Kursy zawodowe połączone były z nauką czytania, pisania, podstawami rachunkowości.

ZKZ: Zjednoczone Koło Ziemianek – polska organizacja społeczna o profilu katolickim, założona w 1906 roku przez kobiety ze środowisk wiejskich. Celem organizacji była aktywizacja społeczna i polityczna kobiet ze wsi (zarówno wiejskich jak i chłopów), pielęgnowania polskości i edukacji kobiet.

LKPW: Liga Kobiet Pogotowia Wojennego – organizacja kobieca działająca w latach 1913–1918 w Królestwie Polskim. Celem powstającej organizacji miało być niesienie pomocy moralnej i materialnej w walce zbrojnej o niepodległość Polski przeciwko Rosji.

POW: Polska Organizacja Wojskowa – tajna organizacja wojskowa działająca w latach 1914–1921, początkowo na terenie Królestwa Polskiego, potem także w Rosji i innych ziemiach zaboru rosyjskiego oraz na terenie zaboru austriackiego.

Maria Karczewska (1866–1951)

Działała w Zjednoczonym Kole Ziemianek. Pisała artykuły do gazet. Założyła ochronkę dla dzieci wiejskich, uczyła zakładania sadu i ogrodu przy gospodarstwie wiejskim. Organizowała konkursy dla kobiet wsi: konkurs na wypiek chleba, przygotowanie sera, masła, przetworów z warzyw i owoców czy zakładania ogródków przydomowych. Zakładała biblioteki i czytelnie.

Bolesław Prus (1847–1912)

Był pisarzem, publicystą okresu pozytywizmu, uczestnikiem powstania styczniowego, działaczem społecznym. Publikował m.in. w „Niwie”, „Kurierze Warszawskim”, „Nowinach”, „Tygodniku Ilustrowanym”, poruszał sprawy polityczne, społeczne i moralne. Był autorytetem, wzorowym reprezentantem postawy zgodnej z założeniami pracy organicznej.

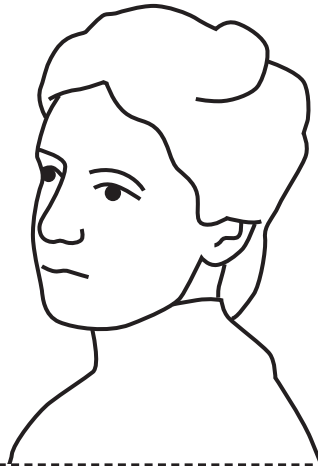
Maria Rodziewiczówna (1864–1944)

Pisała powieści i nowele. Samodzielnie prowadziła gospodarstwo i zarząd majątkiem rodzinnym. Organizowała różne formy aktywności na wsi: założyła kółko rolnicze, szkołę, pomoc medyczną, bibliotekę. Współorganizowała sklep spożywczy i sklep z ludowymi wyrobami rzemieślniczymi. W czasie I wojny światowej uczestniczyła w organizacji szpitala wojskowego, niosła pomoc ofiarom wojny.

Maria Kretkowska (1863–1947)

Była współorganizatorką i przewodniczącą Zjednoczonego Koła Ziemianek. Prowadziła tajne nauczanie wiejskich dzieci, organizowała im kolonie. Ufundowała Szkołę Gospodarczą Żeńską w Mirosławicach. Finansowała patriotyczne uroczystości i rekolekcje dla ziemiaństwa. W 1909 roku wydała książeczkę „O ochronkach wiejskich”, która szybko stała się podręcznikiem dla przygotowujących takie placówki. Publikowała w piśmie „Świat kobiety”. Apelowala o uznanie praw wyborczych kobiet.

Irena Kosmowska (1879 – 1945)

Studiowała historię i literaturę polską jako wolna słuchaczka na uniwersytecie we Lwowie. Była nauczycielką i założycielką szkoły gospodarczej dla dziewcząt wiejskich oraz wiejskich bibliotek. Redagowała czasopismo dla ludu „Zaranie”, popularyzowała spółdzielczość wiejską. Działała w Lidze Kobiet Pogotowia Wojennego i Polskiej Organizacji Wojskowej. Jako jedna z pierwszych postanek zajmowała się tworzeniem opieki społecznej w II RP.

Musimy wszystkie na równi z mężczyznami wybierać postów do konstyтуanty i wśród tych postów mieć swoje przedstawicielki. Nam też leży na sercu, jaka będzie Polska, jaka w niej władza, jaka gospodarka, jakie szkoły, jakie podatki. A oprócz tego musimy też znaleźć się w sejmie, aby upomnieć się o swoje prawa, o swoje krzywdy. Tego za nas mężczyźni nie zrobią.

Maria Walewska

„Zdaje się więc, że nadszedł już czas, byśmy i jako chrześcijanie i jako Polacy wypowiedzieli ostatnie słowo głosowania do naszych kobiet. Niech uzyskają wszystkie prawa obywatelskie, by tym łatwiej i w pełniejszym wymiarze mogły wypełnić swoje względem społeczeństwa obowiązki. Przygotowujemy nasze kobiety do tego zadania, by w nowych obywatelskich czasach Kościoła i naród zyskał nowy czynnik publicznego dobra i rozwoju chrześcijańskiej kultury”.

Ks. Jan Urban, 1918

[...] praca nad ochroną macierzyństwa może się wtedy dopiero stać powszechną, gdy kobiety zyskają prawa polityczne i same będą mogły rozstrzygać sprawy dotyczące ich.

Maria Karczewska

„Niech w wolnej, niepodległej Polsce, będą wszyscy równi przed prawem, niech lud polski i kobieta polska zaliczeni będą do rzędu obywateli i powołani do pełnienia obywatelskich obowiązków”.

Maria Kretkowska

ZAŁĄCZNIK 8. PAKIET POMOCNICZY DLA UCZNIĄ (GRUPA C)

Dromaderki działające w Organizacji Bojowej Polskiej Partii Socjalistycznej (OB PPS)

Podsumowanie: Prowadziły agitację niepodległościową w fabrykach. Brały też udział w akcjach dywersyjnych skierowanych przeciw opresyjnej władzy rosyjskiej. Pod sukienkami przewoziły amunicję i mauzery dla bojowników. Ładunki wybuchowe ukrywały w gorsetach. Za swoje polityczne zaangażowanie płaciły cenę zsyłki i więzienia. W przededniu I wojny światowej wynegocjowały u Piłsudskiego zgodę na zakładanie żeńskich organizacji paramilitarnych.

OB PPS: Organizacja Bojowa Polskiej Partii Socjalistycznej – struktura zbrojna utworzona przez Polską Partię Socjalistyczną (PPS) w kwietniu 1904 i działająca do 1911 r. w celu ochrony działalności rewolucyjnej PPS, jej demonstracji i spotkań. Przeprowadzała ona również szereg akcji zbrojnych.

LKPW: Liga Kobiet Pogotowia Wojennego – organizacja kobieca działająca w latach 1913–1918 w Królestwie Polskim. Celem powstającej organizacji miało być niesienie pomocy moralnej i materialnej w walce zbrojnej o niepodległość Polski przeciwko Rosji.

OLK: Ochotnicza Legia Kobiet – organizacja wojskowa utworzona we Lwowie w 1918 r. przez kobiety, pragnące walczyć o niepodległość Polski. Członkinie organizacji brały udział w bitwie o Lwów podczas wojny polsko-ukraińskiej oraz w wojnie polsko-bolszewickiej, w tym w walkach o Wilno.

POW: Polska Organizacja Wojskowa – tajna organizacja wojskowa działająca w latach 1914–1921, początkowo na terenie Królestwa Polskiego, potem także w Rosji i innych ziemiach zaboru rosyjskiego oraz na terenie zaboru austriackiego.

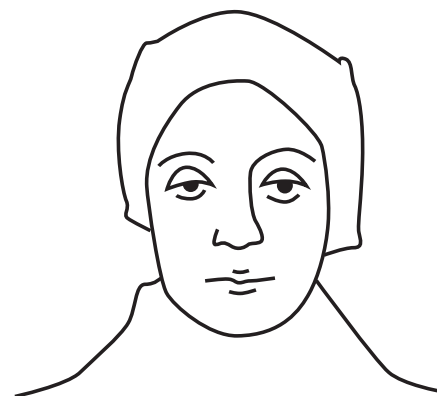
**Aleksandra Zagórska
(1884–1965)**

Działała w Organizacji Bojowej PPS, organizowała kobiece drużyny Polskiej Organizacji Wojskowej. Kierowała Batalionem Ochotniczej Legii Kobiet we Lwowie.

**Aleksandra Piłsudska (z domu
Szczerbińska) (1882–1963)**

Uczyła się w Wyższej Szkole Handlowej i na Uniwersytecie Latającym. Działała w Organizacji Bojowej PPS, gdzie zajmowała się przechowywaniem i transportem broni. Kierowała działalnością wywiadowczą i kurierską I Brygady Legionów Polskich. Była członkinią Polskiej Organizacji Wojskowej.

Zofia Praussowa (1878–1945)

Studiowała matematykę na paryskiej Sorbonie. Działała w Organizacji Bojowej PPS, zajmowała się przemytem broni. Redagowała czasopismo „Głos Kobiet”. Działała w Lidze Kobiet Pogotowia Wojennego, następnie Polskiej Organizacji Wojskowej.

Wanda Kraheńska (1886–1968)

Działaczka społeczna i kulturalna, historyczka sztuki, dziennikarka. Członkini Organizacji Bojowej PPS. Brała udział w zamachach, napaściach oraz innych akcjach dywersyjnych skierowanych przeciwko rosyjskiemu zaborcy. Pracowała w służbach pomocniczych I Brygady Legionów. W II RP pracowała na rzecz oświaty dzieci i społecznych. Była redaktorką naczelną artystycznego miesięcznika „Arkady”.

Józef Piłsudski (1867–1935)

Był działaczem niepodległościowym, dowódcą I Brygady Legionów, wybitnym politykiem, mężem stanu, twórcą i przywódcą Organizacji Bojowej PPS. 11 listopada 1918 r. mianowany na naczelnego wodza Armii Polskiej. W latach 1918–1922 pełnił funkcję: początkowo Tymczasowego Naczelnika Państwa, a następnie Naczelnika Państwa.

Na program składały się:
nauka o broniach, pistolecie
Mausera, pistolecie Browninga,
karabinie, obchodzenie się
z materiałami wybuchowymi;
dynamitem i ekrazytem, składanie
i rozbieranie bomb, robienie
szkiców terenowych, czytanie map
[...]. Uczono nas prania paszportów
[...]. Na kursie drugiego roku
wykładano geografie militarną,
musztrę, organizację intendenty,
technikę dywersyjną, obronę
miast, taktykę i zagadnienia
ogólnowojskowe.
Aleksandra Piłsudska
(Szczurbińska)

Piłsudski podkreślał nieraz,
że nadał prawa polityczne
nie dlatego, że się o nie
dopominał, lecz dlatego, że
zdobył sobie te prawa przez
czynny udział w walkach
o niepodległość.
Aleksandra Piłsudska
(Szczurbińska)

Byłem tym w Państwie Polskim,
który z piórem w rękę i uśmiechem
na ustach podpisał wasze prawa.
Prawa kobiet równające je w swoich
prawach z mężczyznami”.
Józef Piłsudski, 1918

„Nie chodzi o lewicę czy o prawicę
[...]. Nie jestem tu od lewicy i dla
niej, jestem dla całości”.
Józef Piłsudski, 1918

ZAŁĄCZNIK 9. KARTY EDUKACYJNE

1. Podzielcie się na grupy, każda po 5-6 osób i wybierzcie lidera każdej z nich.
2. Na podstawie wiedzy jaką zdobyliście podczas oglądania filmu połączcie pasujące do siebie karty – łącznie jest 14 par. Za pomocą grafiki oznaczone są pytania, natomiast bez grafiki – odpowiedzi.
3. Na wykonanie zadania macie do 5 minut.
4. Po tym czasie nauczyciel odczytuje poprawne odpowiedzi we współpracy z uczniami.

Za każdą poprawną odpowiedź grupa otrzymuje 1 punkt. Wygrywa grupa, która zdobędzie więcej punktów. Uczniowie z grupy, która pierwsza ułoży karty otrzymują dodatkowo 1 punkt.

**Rok przyznania Polkom pełni
praw wyborczych**

1918 r.

**Pierwowzór
prawa cywilnego
na ziemiach polskich**

Kodeks Napoleona

**Nadał Polkom
prawa wyborcze**

Józef Piłsudski

Dromaderki

**Aleksandra Szczerbińska
Zofia Praussowa**

**Hetmanka
polskich
feministek**

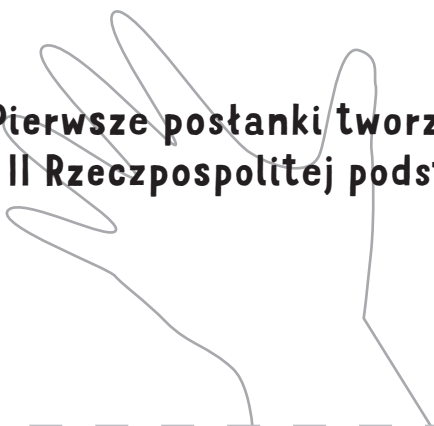
Paulina Kuczalska-Reinschmit

**Dromaderki zaczynają działać
w Organizacji Bojowej Polskiej
Partii Socjalistycznej (OB PPS)
w roku...**

1905

**Pierwsze postanki tworzyły
w II Rzeczypospolitej podstawy**

opieki społecznej

**Uczelnia na ziemiach polskich, która
pierwsza przyjęła kobiety na studia**

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

**Koła Włociańskie
to dzisiejsze**

Koła Gospodyń Wiejskich

**Patronki
wszystkich
polskich
sufrażystek**

**Eliza Orzeszkowa
Maria Konopnicka**

**Tajna akademia dla kobiet
powołała przez
Jadwigę Szczawińską-Dawidową**

Uniwersytet Latający

**Chrześcijańskie
demokratki**

**Maria Kleniewska
Maria Rodziewicz
Irena Kosmowska**

Założyciel zakonów bezhabitowych

Honorat Koźmiński

**Pierwsze postanki
w Sejmie
Ustawodawczym**

**Zofia Moraczewska
Gabriela Balicka-Iwanowska
Maria Moczydłowska**

ZAŁĄCZNIK 10. KRZYŻÓWKA

1. Czasopismo wydawane przez działaczki polskiego ruchu feministycznego nosiło tytuł ...
2. Jak nazywano działaczki Organizacji Bojowej Polskiej Partii Socjalistycznej (OB PPS)?
3. Chrześcijańskie Demokratki to inaczej działaczki Zjednoczonego Koła ...
4. Założycielką polskiego ruchu feministycznego była ... Kuczalska-Reinschmit
5. Uniwersytet ... (zwany tak, bo nie miał stałej siedziby) został powołany przez Jadwigę Szczawińską-Dawidową
6. Pierwsze kobiety walczące o prawa wyborcze to ... (zwane tak od *suffragium* oznaczającego po łacinie głos wyborczy)
7. Prawa do wyrażania poglądów, zrzeszania się, wolności słowa, czynne i bierno prawa wyborcze to inaczej prawa ...
8. Maria Skłodowska-Curie to pierwsza i jedyna kobieta, która otrzymała dwukrotnie Nagrodę ...
9. Zofia ... była posłanką, jedną z pierwszych kobiet wybranych do Parlamentu, żona Jędrzeja, premiera polskiego rządu
10. Koła Włościańskie zakładane przez Zjednoczone Koło Ziemianek przekształciły się w działające do dziś Koła Gospodyń ...
11. Żona Józefa Piłsudskiego (z domu Szczerbińska), działaczka Dromaderek, wywiadowczyni Pierwszej Brygady Legionów miała na imię ...

